

Harvard

Harvard-stilen har følgende **krav til referanser og referanseliste**. Da det ikke fins noen autoritativ håndbok for Harvard-stilen, vil man kunne finne enkelte variasjoner mellom ulike nettsider som beskriver stilen, selv om hovedprinsippene er identiske:

Hver gang du benytter opplysninger eller tanker fra en kilde, må du indikere hva du har hentet ved å sette inn en parentes med referansen. Parentesen skal plasseres før annen tegnsetting med unntak av anførselstegn. Ved bruk av referanser kan noter benyttes for tilleggsopplysninger. Notetegnet plasseres da alltid etter punktum.

Det skilles mellom generelle og spesifikke henvisninger. Hvis man henviser til generelt stoff, oppgis bare etternavn og årstall i parentesen. Hvis man henviser til mer spesifikke argumenter, ideer, tanker eller sitater, må man også angi sidetall, eventuelt sidespenn. Bruk komma mellom elementene i parentesen. Ved en spesifikk henvisning inneholder parentesen forfatterens etternavn, årstall for utgivelsen og sidetall. For titler med inntil tre forfattere skrives alle etternavnene. For titler med fire eller flere forfattere skrives første forfatter etterfulgt av «m.fl.» (et al.) i parentesen, men i litteraturlisten må alle navnene føres. Skriv «s.» foran sidetallet. Ikke bruk «f.» eller «ff.» for å indikere flere sider. Vær nøyaktig.

I LITTERATURLISTEN/REFERANSELISTEN må du oppgi de fullstendige bibliografiske opplysningene som trengs for at leseren skal kunne finne frem til originalen. Litteraturlisten begynner på en ny side og har overskriften «Referanseliste» eller «Litteraturliste». Du må oppgi samtlige kilder du har henvist til i teksten, med forfatter, tittel og publiseringsdata. Bruk komma mellom de enkelte elementene. Listen skal alfabetiseres etter forfatterens etternavn. Alle forfatterne oppgis for hver enkelt kilde, uansett antall forfattere – legg merke til forskjellen mellom den enkelte referansen i teksten for verk med fire eller flere forfattere, og oppføringen i referanselisten. Skriv alltid initialer i stedet for fornavn. Initialer for flere navn skrives uten mellomrom, men med punktum (se eksemplene under). Kursiver boktitler og navn på tidsskrifter. Opplysning om utgave tas med for 2. utgave og senere utgaver. Forlagets navn etterfølges av utgivelsessted (by). Vær oppmerksom på at utgivelsessted er den byen hvor forlagets (hoved)kontor ligger, ikke den byen

hvor trykkeriet ligger. Skriv «s.» foran sideomfanget i artikler. Bruk hengende innrykk og enkel linjeavstand.

EKSEMPEL: TEKST MED PARENTESREFERANSER OG REFERANSELISTE:

- **Mønsteret for henvisning i parenteser er:** (Etternavn, utgivelsesår).
- **Eller:** (Etternavn, utgivelsesår, sidetall).
- **Mønsteret for bøker i referanselisten er:** Etternavn, Initialer utgivelsesår, *Tittel: Undertittel*, eventuelt utgave, Utgiver, Utgivelsessted.

Som Krogh (2003, s. 19) påpeker, bør man skille mellom historisme i vid betydning og i snever betydning. ... Ranke er en representant fra [*sic*] historismen i snever betydning (Krogh, 2003). ... Historismen innebærer en ny måte å oppfatte historien på (Krogh, 2003).

Legg merke til forskjellen mellom den første parentesen og de to siste. I den første parentesen er forfatterens etternavn ikke oppgitt fordi det står i perioden (setningen), og henvisningen er satt inn umiddelbart etter forfatterens navn. Denne perioden er relativt kort, og det er da greit å utelate forfatteren selv om man plasserer parentesen til slutt. Er perioden lang og forfatterens navn nevnes helt i begynnelsen, kan det likevel være en fordel å oppgi forfatterens navn også i referansen hvis den plasseres til slutt. I neste setning må forfatterens etternavn angis, ellers indikeres det at Ranke er forfatteren det henvises til. Den siste setningen inneholder ikke noe forfatternavn og derfor må forfatteren med i referansen. Teksten er selvfølgelig lengre enn disse tre periodene; eksempelet inneholder bare de tre periodene hvor referansene står, ikke de mellomliggende. Ellipser (tre prikker) brukes for å markere at noe er utelatt. Hakeparentes indikerer at noe er satt inn – i dette tilfellet [*sic*], som betyr «det står faktisk slik». Nøyaktig sidehenvisning må tas med ved direkte sitater og ved henvisning til mer spesifikk argumentasjon hos en forfatter. Ved henvisninger av mer generell art, sløyfes sidetall.

Litteraturliste

Krogh, T. 2003, *Historie, forståelse og fortolkning: De historisk-filosofiske fags fremvekst og arbeidsmåter*, 4. utg., Gyldendal, Oslo.

Utgaven angis kun hvis det dreier seg om en senere utgave enn førsteutgaven.

Hvis du benytter **MER ENN ETT VERK AV SAMME FORFATTER UTGITT I SAMME ÅR**, må du identifisere hvilket verk du til enhver tid refererer til. Det gjør du ved å føye a, b, c osv. etter årstallet i parentes (a, b, c avgjøres alfabetisk etter tittel på verket). I litteraturlisten føres kildene opp på vanlig måte, men alfabetisk etter tittel. Husk å ha med a, b, c osv. også i litteraturlisten:

Troen på det som kjennetegnet modernitetens vitenskapelige prosjekter, oppløses i postmoderniteten. Vi har ikke lenger oversikt over alle faktorene (Schaanning, 2000b, s. 19) ... Foucaults historieskriving kjennetegnes ved at han stiller seg skeptisk til de sannhetspretensjonene som eksisterer innenfor det vitensfeltet han studerer (Schaanning, 2000a).

MØNSTERET FOR VITENSKAPELIGE TIDSSKRIFTARTIKLER I REFERANSELISTEN:

- Etternavn, Initialer utgivelsesår, "Tittel", *Navn på tidsskrift*, eventuelt årgang/bind, eventuelt heftenummer, sidespenn.

Litteratur

- Steggle, M. 2003, "Charles Chester and Richard Hakluyt", *Studies in English literature, 1500–1900*, bd. 43, nr. 1, s. 65–81.
- Wilks, I. 1962, "A Medieval trade-route from the Niger to the Gulf of Guinea", *Journal of African history*, bd. 3, nr. 2, s. 337–341.
- Andrews, C. McLean 1944, "On the writing of colonial history", *William and Mary Quarterly* 3rd series, bd. 1, s. 27–48.
- Barnes, S.B. 1936, "The editing of early journals", *Osiris*, bd. 1, s. 155–172.
- Rørvik, T.I. 1998, "Om 'skolastikk' og filosofiens selvbilde", *Agora*, nr. 1, s. 5–20.

Legg merke til at tittelen på artikkelen står i anførselstegn, og at kommaet (i henhold til norsk rettskrivning) skal plasseres etter anførselstegnet. Eventuelle anførselstegn som står inni en tittel gjøres om fra doble til enkle når selve tittelen settes i anførselstegn. Hvis du oppgir navnet på artikkelen i selve teksten, skal den alltid stå i anførselstegn.

Legg merke til at for vitenskapelige tidsskrifter hvor årgangen pagineres fortløpende gjennom hele årgangen, det vil si at hvis hefte 1 for eksempel pagineres fra side 1 til side 150, vil hefte 2 pagineres fra side 151 til 300 og så videre. I slike tilfeller er det ikke nødvendig å oppgi heftenummer, men det er heller ikke feil. Hvis pagineringen ikke er fortløpende gjennom en årgang, må man oppgi heftenummer.

Noen tidsskrifter nummererer ikke årgangen, men nummererer heftene fortløpende. Da må heftenummeret alltid oppgis. Legg merke til at årgang og heftenummer skilles med komma. Legg merke til at streken i sidespennet er en tankestrek.

MØNSTERET FOR VITENSKAPELIGE ARTIKLER I ANTOLOGIER I REFERANSELISTEN ER:

- Etternavn, Initialer Utgivelsesår, "Tittel", i Etternavn, Initialer (red.), *Tittel: Undertittel*, Utgiver, Utgivelsessted, sidespenn.
- Hvis artiklene er publisert tidligere, skal den opprinnelige utgivelsesinformasjonen oppgis først, deretter den nye.

Litteratur

Ashworth, W.B. 1990, "Natural history and the emblematic world view", i Lindberg, D.C. og R.S. Westman (red.), *Reappraisals of the scientific revolution*, Cambridge University Press, Cambridge, s. 303–332, i Hellyer, M. (red.) 2003, *The scientific revolution: The essential reading*, Blackwell, Oxford, s. 132–156.

Hooykaas, R. 1987, "The rise of modern science: When and why?" *British journal for the history of science*, vol. 20, s. 453–473, i Hellyer, M. (red.) 2003, *The scientific revolution: The essential reading*, Blackwell, Oxford, s. 19–43.

Swan, C. 2002, "From Blowfish to Flower Still Life Paintings: Classification and its images, circa 1600", i Smith, P.H. og P. Findlen, *Merchants and marvels: Commerce, science, and art in early modern Europe*, Routledge, New York.

Hvis artikkelen er publisert tidligere, enten i en antologi eller i et tidsskrift, skal den opprinnelige publiseringen føres opp først, etterfulgt av den nye antologien. Det er ikke alltid nødvendig å oppgi opprinnelig publiseringsdata, men vær konsekvent. Uansett vil året for den opprinnelige utgivelsen være av forskningsmessig interesse og bør derfor oppgis i teksten. År for opprinnelig utgivelse (eller når verket ble skrevet) bør alltid tas med ved eldre kilder (fra 1800-tallet eller tidligere).

TEGNSETTING: Bruk komma mellom elementene i parentes. Bruk semikolon for å skille mellom henvisninger til flere kilder i én og samme parentes. Bruk komma for å skille elementene i litteraturlisten. Bruk alltid kolon for å skille hovedtittel fra undertittel (også om det gjøres noe annet i kilden). Når det gjelder artikler, skal tittelen stå i anførselstegn. Det skal alltid være tankestrek uten mellomrom mellom to tall som angir fra–til.

SKRIFTTYPE: Boktitler og navn på tidsskrifter skal alltid stå i kursiv. Navn på artikler, kapitler, dikt og så videre, skal stå med vanlige typer og i anførselstegn både i teksten og i referanselisten.

STOR ELLER LITEN FORBOKSTAV: Det er ikke nødvendig å følge engelsk «overskriftstil» som benytter stor forbokstav i alle viktige ord. Følg vanlig norsk rettskriving med stor forbokstav bare i første ord og i egennavn. Bruk stor forbokstav i det første ordet i en undertittel.

ELEKTRONISKE KILDER: Hvis du skal henvise til en **Internett-kilde**, anbefales det å følge retningslinjene for trykte kilder. Hvis du ikke kan finne en forfatter for nettkilden, kan kilden identifiseres med tittel enten i teksten eller i en parentesreferanse. Slike kilder har normalt ikke side- eller avsnittsnummerering og må derfor oppgis som et helt enkeltverk. Navnet på hovedkilden settes i kursiv, navnet på enkeltdeler i en kilde skrives med vanlige typer. Bruk av anførselstegn, parenteser og store og små bokstaver følger samme oppsett som ellers. Er du i tvil, ikke bruk kursiv og anførselstegn i oppføringen, men gi så mye informasjon som nødvendig for at andre skal kunne finne frem til passasjen. Det er bedre med for mye enn for lite informasjon. Test alltid lenken du oppgir for å se at den faktisk fører deg til den siden du henviser til. Oppgi alltid datoen for når du oppsøkte kilden i tillegg til den dato kilden ble laget/revidert. Elektroniske tidsskrifter føres på samme måte som vanlige tidsskrifter, men tilføy de nødvendige opplysningene for å vise at det er elektronisk – som navn på databasen. *NB Vær meget kritisk ved bruk av kilder fra nettet.*

MØNSTERET FOR EN NETTSIDE:

- Etternavn, Initialer (på forfatter eller redaktør) (Sist oppdatert (eventuelt copyright) dato), *Tittel*, [online], Utgiver. Tilgjengelig fra: URL> [dato for tilgang]
- Utgiver, (Sist oppdatert (eventuelt copyright) dato), *Tittel*, [online], Utgiver. Tilgjengelig fra: <URL> [dato for tilgang]

MØNSTERET FOR TRYKTE ARTIKLER SOM OGSÅ ER PUBLISERT PÅ NETTET ELLER TILGJENGELIGE I EN DATABASE:

- Identisk med mønsteret for trykte artikler (se over) etterfulgt av databasens navn og hovedadresse. Man bør også oppgi datoen man lastet ned artikkelen. Denne datoen settes i hakeparentes.

Litteraturliste

- Harding, S. 1997, "Women's standpoints on nature: What makes them possible?" *Osiris* 2nd series, bd. 12, s. 186–200, tilgjengelig fra JSTOR <<http://links.jstor.org>>, [23.09.2005].
- "IT-reglement med kommentarer", (22.07.2002), [online], Universitetet i Oslo, tilgjengelig fra: <<http://www.usit.uio.no/it/reglement/it-regl-komm.html>>, [13.08.2005].
- "Munch, Edvard", 2005, *Encyclopædia Britannica*. [Online]. Encyclopædia Britannica Online. Tilgjengelig fra: <<http://search.eb.com/eb/article-9054266>> [12. aug. 2005].
- Reglementer for bruk av IT ved Universitetet i Oslo*, (22.07.2002), [online], Universitetet i Oslo, tilgjengelig fra: <<http://www.usit.uio.no/it/reglement/>> [13.08.2005].

OPPSLAGSVERK: Oppslagsverk og andre kilder uten forfatter føres på tittel. Utgaven må alltid oppgis for leksika:

...("Grammar", 1771).

... ("Loyalty", 1973).

Litteratur

"Grammar", 1771, *Encyclopædia Britannica*, opptrykk 1979, Encyclopædia Britannica, Chicago.

"Loyalty", 1973, *Dictionary of the history of ideas*, Charles Scribner, New York.

DOKTORAVHANDLINGER, MASTEROPPGAVER OG UPUBLISERTE KILDER: Ved kilder som doktoravhandlinger, masteroppgaver og liknende må du oppgi om det er en hovedoppgave, en masteroppgave, en doktoravhandling etc., og hvor avhandlingen er levert. Hvis avhandlingen ikke er publisert, skal tittelen stå i anførselstegn; hvis avhandlingen er publisert, skal tittelen stå i kursiv (hvis du er usikker, sjekk om det står et ISBN/ISSN på avhandlingen – i så fall er den publisert). Publiserte avhandlinger behandles som bøker, bortsett fra at avhandlingstype og universitet erstatter utgivelsessted og forlag. Den første oppføringen under er en publisert doktoravhandling, den andre oppføringen er en upublisert doktoravhandling:

Bibliografi

Enebakk, V. 2005, *Mellom de to kulturer: Oppkomsten av vitenskapsstudier og etableringen av Edinburgh-skolen, 1966–76*, Acta humaniora 233, Dr.artes-avhandling, Universitetet i Oslo.

Haresnape, G.L. 1982, "The writings of Roy Combell, William Plomer and Laurens van der Post, with special reference to their collaboration in *Voorslag* ('Whiplash') magazine in 1926", PhD-avhandling, University of Sheffield.

PLASSERING: I generelle henvisninger bør parentesene settes til slutt i en setning eller en periode, og kommer alltid foran punktum (eller annen tegnsetting). I mer spesifikke henvisninger der forfatter eller verk nevnes i teksten, kan parentesene settes umiddelbart etterpå. Notetegnet (hvis du benytter noter til tilleggsopplysninger) settes etter den avsluttende parentes og etter avsluttende anførselstegn i sitater. Parentesen skal stå etter sitater.

EN ELLER FLERE: Ha gjerne flere henvisninger i samme parentes for å unngå for mange parenteser i samme avsnitt. Parentesen plasseres da helt til slutt i avsnittet, og de enkelte henvisningene skilles med semikolon. Vær nøye med at det ikke oppstår tvil om hvilke henvisninger som står til hva. Hvis du har behov for å kreditere **mer enn én kilde**, bruk semikolon for å skille mellom dem:

Orientalisme er navnet på en bestemt type kritikk av hvordan ikke-europeiske kulturer behandles innenfor vestlig vitenskap (Krogh, 2003; Hastrup, 2001).

IBID. OG ANDRE ELDRE, LATINSKE FORKORTELSER som *idem*, *op.cit.*, *loc.cit.* skal ikke brukes.

TILLEGGSOPPLYSNINGER I NOTER: Noter kan brukes til tilleggsopplysninger. Men merk at tilleggsopplysninger av typen «forfatterens kursivering», «min kursivering», «kursivering fjernet» skal stå i parentes etter sidetallet.

Eksempler

Under vises noen eksempler på de viktigste kildetyperne. Skulle du ha behov for å henvise til andre typer tekster/materiale, bør du spørre lærer eller bibliotekar.

EN FORFATTER:

... (Hastrup, 2001, s. 83).

Litteraturliste

Hastrup, K. 2001, *Vilje til viden: En humanistisk grundbog*, Gyldendal, København.

ANNENHÅNDS SITATER:

Hvis du siterer eller parafaserer **et sitat** som du har **funnet hos en annen forfatter**, må du oppgi det i referansen, og husk at det er din egen kilde du oppgir i referanselisten:

Krieger (siteret i Krogh, 2003, s. 100) fremhever at Ranke legger vekt på objektivitet og fakta.

Litteraturliste

Krogh, T. 2003, *Historie, forståelse og fortolkning: De historisk-filosofiske fags fremvekst og arbeidsmåter*. 4. utg., Gyldendal, Oslo.

TO ELLER FLERE VERKER AV SAMME FORFATTER: Du henviser på vanlig måte, med mindre verkene har samme utgivelsesår. I så fall alfabetiseres de etter tittel, og utgivelsesåret etterfølges av a, b, c og så videre. Ikke gjenta navnet for hver oppføring i litteraturlisten, men trykk seks ganger på bindestrekstasten (-----).

... (Schaanning 2000b, s. 19).

... (Schaanning 2000a, s. 283).

... (Krogh 2003a, s. 19).

... (Krogh 2003b, s. 283).

Litteraturliste

Krogh, T. 2003a, *Historie, forståelse og fortolkning: De historisk-filosofiske fags fremvekst og arbeidsmåter*, 4. utg., Gyldendal, Oslo.

-----, 2003b "Kunnskap om historien: Hva slags kunnskap er det?" i Asheim, O. og E. Wiestand (red.), *Filosofi og vitenskapshistorie*, Unipub, Oslo, s. 267–285.

Schaanning, E. 2000a, *Fortiden i våre hender: Foucault som vitenshåndtør*, 2 bd., Unipub, Oslo.

-----, 2000b, *Modernitetens oppløsning: Sentrale skikkelser i etterkrigstidens idéhistorie*, 3.utg., Spartacus, Oslo.

Hvis du benytter både kilder hvor forfatteren er eneforfatter og kilder hvor han er medforfatter, føres først verkene hvor forfatteren er eneforfatter, deretter verkene hvor han står først blant medforfattere.

TO ELLER FLERE FORFATTERE: I parenteser kan du navngi inntil tre forfattere av et verk. Sett komma mellom forfatter én og to, og «og» mellom forfatter to og tre. Når det er mer enn tre forfattere, navngir du bare den første og bruker et al. eller m.fl. for å inkludere resten. I litteraturlisten må du navngi alle forfatterne, selv om det er mer enn tre:

... (Ariansen og Pettersen, 2003).

... (Booth, Colomb og Williams, 1995).

...(Krogh, 2003).

Litteraturliste

Ariansen, P. og T. Pettersen 2003, *Essayskriving til ex.phil.: Hvordan og hvorfor*, Gyldendal, Oslo.

Booth, W.C., G.G. Colomb og J.M. Williams 1995, *The craft of research*, University of Chicago Press, Chicago.

Krogh, T. 2003, *Historie, forståelse og fortolkning: De historisk-filosofiske fags fremvekst og arbeidsmåter*, 4. utg., Gyldendal, Oslo.

ANTOLOGI MED REDAKTØRER: Når du oppgir hele verket i parentes, er det ofte fordi du har en generell henvisning til det. Se for øvrig også «Enkeltessay i en antologi ...» under.

... (Smith og Findlen, 2002).

Smith og Findlen (2002) ...

Litteraturliste

Smith, P.H. og P. Findlen (red.) 2002, *Merchants and marvels: Commerce, science, and art in early modern Europe*, Routledge, New York.

ENKELTESSAY I EN ANTOLOGI, FORORD, ETTERORD, INTRODUKSJON:

... (Krogh, 2003).

... (Moi, 2000).

... (Barrera, 2002).

Litteraturliste

Barrera, A. 2002, "Local herbs, global medicines: Commerce, knowledge, and commodities in Spanish America", i P.H. Smith og P. Findlen (red.), *Merchants and marvels: Commerce, science, and art in early modern Europe*, Routledge, New York.

Krogh, T. 2003, "Kunnskap om historien: Hva slags kunnskap er det?" i O. Asheim og E. Wiestad (red.), *Filosofi og vitenskapshistorie*, Unipub, Oslo.

Moi, T. 2000, Innledende essay til Simone de Beauvoir, *Det annet kjønn*, Pax, Oslo.

SENERE UTGAVE ENN FØRSTEUTGAVEN:

... (Krogh, 2003).

Litteraturliste

Krogh, T. 2003, *Historie, forståelse og fortolkning: De historisk-filosofiske fags fremvekst og arbeidsmåter*, 4. utg., Gyldendal, Oslo.

FLERBINDSVERK: Sett bindnummeret etterfulgt av komma foran sidetallet. Hvis du bare har brukt ett av bindene, angir du hvilket i referanselisten, har du brukt alle bindene, angir du antall bind i referanselisten. Hvis du henviser til **mer enn ett bind i et flerbindsverk**, må du huske å oppgi hvilket bind du henviser til, eventuelt etterfulgt av sidetall:

... (Aukrust, 1995, bd. 1, s. 269).

Litteraturliste

Aukrust, O.O. 1995, *Dødsrikets verdenshistorie*. bd. 1, Dreyer, Oslo.

eller

Aukrust, O.O. 1995, *Dødsrikets verdenshistorie*. 3 bd., Dreyer, Oslo.